

Gezocht: nieuwsgierige, zelfredzame jongvolwassenen

Graag reageer ik op het artikel 'Stop de technocratie in het klaslokaal' van Jeffrey Bouwer in TEO 6 2025, dat ik met veel interesse las. Niet op de laatste plaats omdat ik het volledig eens ben met de redentie dat de maatschappelijke context in het vak bedrijfseconomie vaak ver te zoeken is.

Ik ben zelf 15 jaar actief geweest als docent bedrijfseconomie, en begrijp goed dat uitgeweken wordt naar nakijkbare sommen en onderwerpen die met weinig discussie of zonder verschillende standpunten worden besproken als waarheden. Toch is het jammer. Een van de aspecten die genoemd worden in het artikel, is dat de havo- en vwo-opleidingen expliciet gericht zijn op de doorstroom naar hbo en universiteiten.

Zelf werk ik nu ruim vier jaar bij zo'n hbo waar leerlingen terecht komen na het havo of (nog te weinig) het vwo. Ik zie in de dagelijkse praktijk in het hbo dat leerlingen moeite hebben om bedrijfseconomische berekeningen te verbinden met bredere waardecreatie en verantwoordelijkheid binnen organisaties. Een verandering in het vak bedrijfseconomie is nodig.

Moeite

De opleiding waar ik werk, International Agribusiness and Trade, is een echte business opleiding. Vanzelfsprekend komen onderwerpen van het vak bedrijfseconomie bij ons aan bod. Zo leren de studenten onder andere over marketing, ondernemerschap, kostprijsberekeningen, financiële overzichten en investeringen. We zeggen dan ook vaak dat leerlingen die in het vak bedrijfseconomie examen hebben gedaan daar voordeel van hebben.

Ik wil nu niet beweren dat daar geen sprake van is. Maar, zo blijkt tijdens mijn lessen, als leerlingen twee of drie jaar hebben geleerd hoe een bedrijf zoveel mogelijk winst haalt of de kosten zo laag mogelijk houdt, hebben ze moeite om beslissingen te maken voor het hele bedrijf. Dit merk ik tijdens management games, bij het geven van advies aan een scale-up of in hun eigen ondernemersplannen. Ik geef hier graag een voorbeeld van.

Tijdens de lessen gaan de studenten aan de slag met rapporteren. Niet alleen financiële cijfers staan bij organisaties centraal, ook vele andere cijfers. Bijvoorbeeld het aantal ongevallen in het bedrijf, het

'Ook in het hbo zitten wij niet te wachten op studenten die braaf kostencalculaties maken.'

verloop van het personeel, de hoeveelheid koelwater die geloosd wordt, de hoeveelheid klachten van afnemers.

Nu de vraag naar corporate social responsibility rapportages (CSR) toeneemt en er steeds meer oog is voor transparantie in de keten, worden ook andere cijfers steeds vaker en gedetailleerder opgenomen in verslagen. Organisaties stellen daar indicatoren en doelen voor op: kpi's. Studenten die dan kostgedreven zijn ingesteld, realiseren zich vaak niet dat het streven naar lage kosten, ten koste kan gaan van de hoeveelheid afgekeurde producten, het aantal keren dat een productielijn stil staat of het aantal bedrijfsongevallen.

Echt contact maken

Ik kan hier nog vele voorbeelden van geven, maar ik zal mijn punt maken. Ook vanuit het hbo bekeken zou het dus van grote toegevoegde waarde zijn als leerlingen bij bedrijfseconomie leren kijken, analyseren en beredeneren op een andere manier. Dat ze dus nadenken over bijvoorbeeld mensenrechten, duurzaamheid, rechtvaardigheid en ethiek.

Dat ze leren risico's inschatten, kijken naar alle betrokken partijen (waar het artikel 'Economisch modelleren radicaal veranderen' eveneens in TEO 6 2025 trouwens ook voor pleit) en dat ze dus leren kijken wie de verantwoordelijkheid heeft en neemt. Dat ze leren kijken naar meervoudige waardecreatie. De people, planet, prosperity verdeling hoeft hierbij niet altijd precies in balans te zijn, maar zou naar elk van de drie kanten uit kunnen slaan. Mits er de juiste argumentatie is vanuit de verschillende perspectieven.

Leerlingen zijn uitstekend in staat om een perspectief in te nemen en te kijken naar de gevolgen voor verschillende partijen. Daar heb ik veel vertrouwen in. Ik denk zelfs dat een leerling niet gevraagd hoeft te worden naar een eindoordeel of beslissing in een bepaalde vraag, maar dat het kunnen beredeneren en onderbouwen van het standpunt al een leerdoel op zich zou kunnen zijn. Waardoor de toetsbaarheid er niet onder hoeft te leiden.

Ook is het voor docenten waardevol de argumenten van leerlingen te kunnen horen of lezen en daarover na te denken. Hierdoor weten ze beter wat er echt speelt onder deze jongeren, kunnen ze hun lessen nog beter laten aansluiten op de beleavingswereld

'Niet alleen financiële cijfers staan bij organisaties centraal, ook vele andere cijfers.

Bijvoorbeeld het aantal ongevallen.'

en ontstaat er veel meer echt contact in klaslokalen. Tussen docent en leerlingen, want de leerling voelt zich serieuzer genomen, maar ook tussen leerlingen onderling is mijn verwachting.

Kostencalculaties

Ik geef een casus mee: ligt de 'kostprijs' per leerling in een klas van 31 leerlingen lager dan die van een leerling in een klas van 21 leerlingen als we er via het model van meervoudige waardecreatie naar zouden kijken? En als we het bekijken vanuit het perspectief van de zorg? En als we de factor tijd er ook nog bij betrekken? Draaien je hersenen al overuren?

De lijst met effecten lijkt eindeloos. Hoe zou de wereld er over twintig jaar uitzien als alle leerlingen vanaf nu op deze andere manier leren kijken, zoals voorgesteld in het interview met William Hynes van de Wereldbank door Sam de Muijnck en Bastiaan van der Broek (TEO 6 2025).

Kortom, beste vakdocenten, curriculumontwikkelaars en beleidsmakers: ook in het hbo zitten wij niet te wachten op studenten die braaf kostencalculaties maken. We zoeken zelfdenkende jongvolwassenen, die zelfredzaam zijn, die nieuwsgierig zijn naar meer informatie om hun standpunten te kunnen onderbouwen en de vraagstukken die spelen in het werkveld van alle kanten kunnen en willen bekijken.

Hulde dus voor alle aandacht die hier in TEO aan geschonken wordt, net als tijdens de Week van het Economie Onderwijs en veel nascholingen. Tijdens de lessen marketing leren mijn studenten ook wat het verschil is tussen een hype en een trend. Ik hoop dat onze lobby zorgt voor een nieuwe trend in het bedrijfseconomieonderwijs.

Linda van Haren is docent bedrijfseconomie en ondernemerschap aan de opleiding International Agribusiness and Trade en Food Technology van Hogeschool Van Hall Larenstein.